

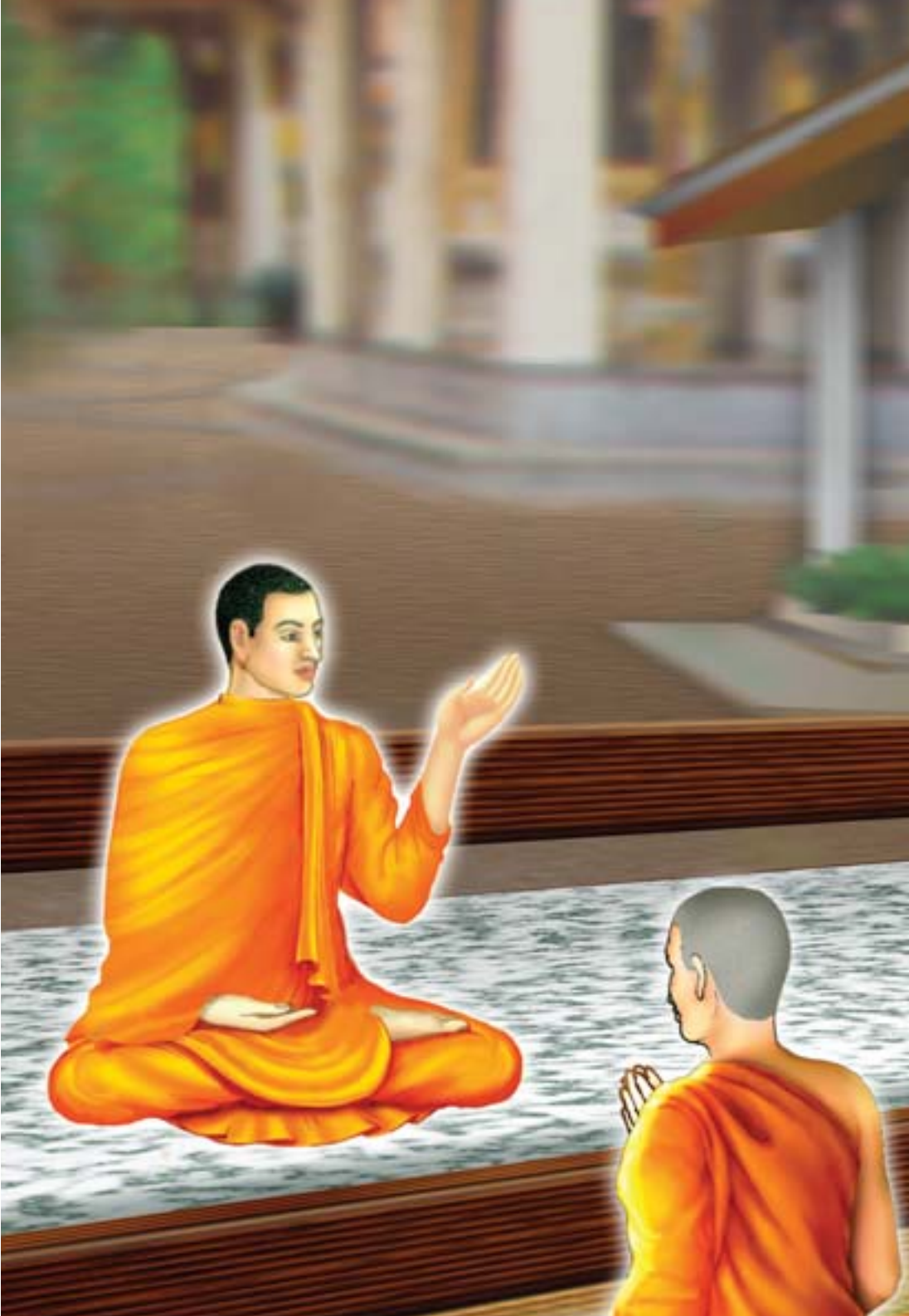
๕๑

ทำ ลาย ข่าย คือ ธิ ลิ มา น ะ

(๒)

ผู้มีปัญญาพึงเห็นบัณฑิตผู้กล่าวสอนชี้โทษว่า เป็น
เหมือนผู้ชักบอกชุมทรัพย์ให้ พึงคบบัณฑิตผู้มีปัญญาเช่นนั้น
เพราะว่า เมื่อคบบัณฑิตเช่นนั้น ย่อมมีแต่คุณอย่างประเสริฐ
ไม่มีโทษเลย

ทำลายช้ายคือทิลุฆมานะ (๒)

๔๗๑

ความเพียรเป็นกุญแจดอกสำคัญ ที่จะทำให้เราล่วงพ้นจากความทุกข์ได้ ถ้าปราศจากความเพียรแล้ว ยากที่จะหลุดพ้นจากห้วงทุกข์ในสังสารวัฏนี้ไปได้ ฉะนั้น ความเพียรในการปฏิบัติธรรม จึงเป็นหัวใจสำคัญของการเข้าถึงธรรม เราจะได้ด้วยตัวของเราเองว่า เรามีความเพียรแค่ไหน ถ้าเราไม่ย่อท้อหมั่นปฏิบัติธรรมสม่ำเสมอ เราย่อมจะเห็นการพัฒนาของใจที่ก้าวหน้าตลอดเวลา กระทั่งเข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน และสามารถกำจัดกิเลสอาสวะที่หมักต้องอยู่ภายในใจให้หมดสิ้นไปได้

มีวาระพระบาลีที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน คาถาธรรมบท ว่า

“นิธินว ปวตตาร	ยํ ปสฺเส วชฺชทสฺสินํ
นิคฺคยหฺวาที เมธาวิ	ดาทิสํ ปณฺทิตํ ภเช
ดาทิสํ ภชฺมานสฺส	เสยฺโย โหติ น ปาปิโย

ผู้มีปัญญาพึงเห็นบัณฑิตผู้กล่าวสอนชี้โทษว่า เป็นเหมือนผู้ช้ำบอกขุมทรัพย์ให้ พึงคบบัณฑิตผู้มีปัญญาเช่นนั้น เพราะว่า เมื่อคบบัณฑิตเช่นนั้น ย่อมมีแต่คุณอย่างประเสริฐ ไม่มีโทษเลย”

การคบบัณฑิตยอดกัลยาณมิตรนั้น เสมือนการได้ต้นทางแห่งสวรรค์และพระนิพพาน เพราะกัลยาณมิตรจะคอยชี้ขุมทรัพย์

ทำลายซ้ำคือทิลุมนานะ (๒)

๔๓๒

คือ ขอบกพร่องในตัวเราที่ติดตัวมาข้ามภพข้ามชาติ เสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เราเห็นสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ขึ้น ถ้าหากมีกัลยาณมิตรผู้ซื่อสัตย์ให้ ต้องถือเป็นโชคดีของเราที่ได้สั่งสมบุญมาดี ให้เราน้อมรับไว้ด้วยความเคารพ อย่าไปมีทิฐิมานะ อวดดีถือดี หรือโต้แย้ง หากเราบกพร่องจริงอย่างที่ท่านชี้แนะ ให้รีบปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น เพราะถ้าเรายังมีกัลยาณมิตรคอยชี้แนะ ให้จิตใจเกิดว่า เรายังเป็นผู้ที่ยังพอแนะนำตักเตือนได้ แต่ถ้าไม่มีใครกล้าแนะนำตักเตือนแล้ว ก็ให้รู้ตัวว่า เรากำลังเป็นผู้ที่ว่ายากสอนยาก จนหาบุคคลใดว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้แล้ว ดังเรื่องของพระฉันนะ

*เนื่องจากท่านประพฤติไม่เหมาะสมกับสมณสาธูป จนเป็นเหตุให้พระพุทธร่องค์ทรงดิเตียนและบัญญัติสิกขาบท ต่อมาภายหลัง ยังเป็นผู้ว่ายากสอนยาก ได้กล่าวหาพระอัครสาวกทั้งสองว่า “เมื่อพระลูกเจ้าของเรา เสด็จออกมหาภิเนษกรรม ณ ในคราวนั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นใครสักคน แต่มาบัดนี้ พวกท่านมากล่าวว่า เราซื้อสารีบุตร เราซื้อโมคคัลลานะ เราเป็นอัครสาวก พวกท่านเป็นผู้ที่เห็นแก่หน้า”

พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่พระเชตวันมหาวิหาร

ทำลายข่าวคือที่รู้มานะ (๒)

๔๓๓

ทรงรู้เรื่องจากภิกษุทั้งหลาย จึงรับสั่งให้ตามพระฉันทะมาเข้า
เฝ้าพลาตตรัสสอนว่า “อย่าไปกล่าวหาพระอัครสาวกทั้งสอง
เพราะตำแหน่งต่างๆ ที่ได้รับนั้น ล้วนได้มาด้วยบุญ และอัครสาวก
ทั้งสองได้ปรารถนาตำแหน่งนี้มานานแล้ว” พระฉันทะนั่งนิ่งฟัง
เหมือนจะยอมรับผิด แต่เมื่อกลับจากที่เข้าเฝ้าพระพุทธองค์แล้ว
ก็ไปตำว่าพระเถระทั้งหลายเหมือนเดิม

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับสั่งให้พระฉันทะมาเข้าเฝ้าอีก
ทรงตรัสสอนอยู่ถึง ๓ ครั้งว่า “ฉันทะ อัครสาวกทั้งสองเป็น
กัลยาณมิตรของเธอ เป็นอุดมบุรุษ เธอจงคบกัลยาณมิตรเช่นนี้
ไม่ควรคบมิตรชั่ว ไม่ควรคบบุรุษผู้ต่ำทราม ควรคบกัลยาณมิตร
เท่านั้น ควรคบแต่อุดมบุรุษชั้นสูงสุด เพราะนั่นเป็นทางให้ได้
บรรลุลหรรณอันประเสริฐสูงสุด”

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าแสดงธรรมจบ ภิกษุสงฆ์หลาย
รูปได้บรรลุลหรรณเป็นพระโสดาบัน ส่วนพระฉันทะถึงจะได้ฟัง
พระพุทธโอวาทแล้ว ก็ไม่ได้บรรลุลหรรณวิเศษอย่างใด ครั้นกลับไป
ที่พำนัก ก็ยังเที่ยวตำว่าภิกษุทั้งหลายเหมือนเดิม ก่อนดับขันธ-
ปรินิพพานพระบรมศาสดาจึงตรัสกับพระอานนท์ว่า “ดูก่อน
อานนท์ เมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว พวกเธอควรลงพรหมทัณฑ์
พระฉันทะ”

ทำลายข้ายคือที่ฉินมานะ (๒)

๔๗๔

เพราะฉะนั้น เมื่อพระพุทธร่องค์ทรงดับขันธปรินิพพานแล้ว พระอานนทจึงได้ประกาศท่ามกลางสงฆ์ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสสั่งข้าพเจ้าไว้ ก่อนจะเสด็จดับขันธปรินิพพานว่า เมื่อตถาคตล่วงไปแล้ว สงฆ์จงลงพรหมทัณฑ์พระฉินนะเถิด”

พระเถระทั้งหลายจึงถามว่า “ดูก่อนอานนท ท่านได้ทูลถามพระบรมศาสดาหรือไม่ว่า นัยของการลงพรหมทัณฑ์นี้ หมายถึงอะไร” พระเถระได้บอกความหมายของพรหมทัณฑ์ที่พระบรมศาสดาตรัสไว้ว่า “ถ้าพระฉินนะประสงค์จะทำความดี ก็ปล่อยให้ทำไปตามความประสงค์เถิด อย่าได้ว่ากล่าวสั่งสอนพระฉินนะ ให้วางเฉยเสีย” พระเถระทั้งหลายจึงกล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น ท่านอานนทจงเป็นผู้ลงพรหมทัณฑ์พระฉินนะเถิด”

เมื่อพระอานนทเถระได้รับอนุมัติจากสงฆ์แล้ว จึงออกเดินทางพร้อมพระภิกษุอีก ๕๐๐ รูป มุ่งหน้าไปยังวัดโฆสิตาราม เมืองโกสัมพี ซึ่งเป็นที่พำนักของพระฉินนะ ครั้นพระฉินนะรู้ว่า พระอานนทเถระมาเยี่ยม จึงรีบเข้าไปหา ไหว้พระเถระด้วยความนอบน้อม เพราะรู้ว่าฐานะตำแหน่งทางโลกนั้น พระอานนทเป็นพระอนุชา เป็นเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ส่วนตนเป็นเพียงข้าทาสคนรับใช้ จึงมีความยำเกรงพระอานนทเป็นพิเศษ

ทำลายข่าวคือทสิมานะ (๒)

๔๓๕

พระอานนทเถระได้กล่าวกับพระฉนชนะว่า “ดูก่อนฉนชนะ สงฆ์ได้มีบัญชาให้เรามาลงพรหมทัณฑ์ท่าน” พระฉนชนะถามว่า “ข้าแต่ท่านพระอานนท พรหมทัณฑ์นั้นได้แก่อะไรหรือ” พระอานนทชี้แจงว่า “พรหมทัณฑ์ คือ การไม่ว่ากล่าว ไม่ตักเตือน ไม่สั่งสอน ท่านจะพูด จะทำอะไรก็ได้ตามใจท่าน พระภิกษุทั้งหลายจะไม่ว่ากล่าวตักเตือนท่านอีกต่อไป” เมื่อได้ฟังเช่นนั้น พระฉนชนะกล่าวว่า “ข้าแต่พระอานนท การที่ภิกษุสงฆ์ไม่ว่ากล่าว ตักเตือนหรือสั่งสอนกระผมนี้ ก็เท่ากับสงฆ์กำจัดการผมแล้ว มิใช่หรือ” พระอานนทได้แต่นิ่งๆ ไม่ได้พูดอะไรทั้งสิ้น

เมื่อพระฉนชนะถูกลงพรหมทัณฑ์จากสงฆ์ จึงรู้สึกเร่าร้อน และเสียใจมาก ถึงกับเป็นลมล้มสลบไปทันที ครั้นฟื้นก็ลุกขึ้นไปหาพระภิกษุรูปหนึ่ง พระภิกษุรูปนั้นก็ไมยอมพูดด้วย ท่านจะไปพูดกับพระภิกษุรูปไหน ก็ไม่มีใครยอมพูดด้วย ในที่สุดท่านคลายจากทสิมานะ หลีกออกไปอยู่ตามลำพัง ได้ตั้งใจเจริญสมณธรรม มุ่งทำความเพียรอย่างเต็มที่ ในที่สุดก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์

เมื่อพระฉนชนะบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์แล้ว ได้เข้าไปหาพระอานนทเถระ ขอร้องว่า “ข้าแต่พระอานนท ขอท่านจงระงับพรหมทัณฑ์ของกระผมในบัดนี้เถิด” พระอานนทชี้แจงว่า

ทำลายช่ายคือทฐิมานะ(๒)

๔๗๖

“ดูก่อนท่านฉันทะ เมื่อท่านได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในวันใด พรหมทัณฑ์ของท่านก็ระงับในวันนั้นแหละ” พระฉันทะแสดงนัยแห่งความเป็นพระอรหันต์ให้พระอาณนที่รับรู้และในที่สุดสงฆ์ก็รับท่านเข้าหมู่ตามเดิม

จากเรื่องนี้ เราจะเห็นได้ว่า คนที่มีทฐิมานะมาก ก็เหมือน อังอ่างพองลม เพื่อให้รู้สึกว่าคุณตัวโตขึ้น อังอ่างพองลมนี้ หลอกได้แต่ตัวเอง แต่ไม่สามารถหลอกผู้อื่นได้ ตัวโตขึ้น แต่จิตใจกลับต่ำลง สู้ความมีใจใหญ่ใจสูง แต่กลับอ่อนนุ่มถ่อมตนไม่ได้ ที่ภาษาพระท่านเรียกว่า นิวาโต แปลว่า ไม่พองลม คือ การถอนทฐิมานะออก ไม่ให้มีความถือตัว อวดดีถือดี ก็จะ สามารถเอาชนะใจตนเองได้ กระทั่งมีจิตใจสูงส่ง

ดังนั้น ให้ทุกคนหมั่นฝึกฝนคุณธรรม ความเป็นผู้ว่าง่าย สอนง่าย มีความอ่อนนุ่มถ่อมตนให้มาก ให้เราเป็นเหมือน มหาสมุทรซึ่งเป็นที่ไหลมารวมกันของแม่น้ำจากทั่วทุกสารทิศ ให้น้อมรับคุณธรรมความดีได้ทุกอย่าง และความอ่อนนุ่มจะทำให้เราเป็นที่รักที่เมตตา เป็นคนมีเสน่ห์และเมื่อถึงคราว ปฏิบัติธรรม จิตใจเราจะปลอดโปร่งสบาย นุ่มนวลละเอียดอ่อน จะเข้าถึงธรรมได้อย่างง่ายดายดวยสะดวกสบายกันทุกๆ คน

